

Agaförbud under treårig försöksperiod

Skolöverstyrelsen föreslår samarbetsnämnder i skoldistrikt

Skolöverstyrelsen har nu avgett sitt med stort intresse motsedda yttrande över 1947 års skoldisciplinutrednings betänkande och förslag. Överstyrelsen anser principiellt att tiden är mogen för att avskaffa kroppslig bestraffning som korrekationsmedel i folkskolan men har den uppfattningen att man bör under en övergångstid pröva sig fram. Överstyrelsen föreslår att under en försöksperiod inrättas i skoldistriktet samarbetsnämnder, som tillsätts av folkskolstyrelserna. Samtidigt utfärdas för samma tid i särskild författning förbud mot kroppssaga i folkskolan. Någon ändring i folkskolestadgan skall dock f. n. inte företas. Försöksperioden föreslås börja den 1 juli 1952.

Överstyrelsens yttrande inleds med en redogörelse för remissförfarandet och dess resultat.

Yttranden har infordrats från statens folkskolinspektörer, nomadskolinspektören, Stockholms folkskoleledirektion, Göteborgs allmänna folkskolestyrelse samt folkskolestyrelserna i Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle. Folkskolinspektören Martin Liander, ordförande i utredningen, har inte avgett yttrande.

Majoriteten remissinstanser har uttalat sig för att *agan som korrekationsmedel i folkskolan* bör försvinna. Fem inspektörer samt Stockholms folkskoleledirektion och Göteborgs allmänna folkskolestyrelse anser att så bör ske omedelbart, medan trettioen inspektörer samt skolstyrelserna i Norrköping, Hälsingborg och Gävle inte anser tiden för ett förbud vara inne. En inspektör anser att möjlighet till utdelande av kroppssaga bör finnas men uttrycker sig tveksamt. Övriga sexton instanser har inte uttryckligen tagit ställning till frågan. Av dessa har sex inspektörer och folkskolestyrelsen i Malmö hävdat att frågan om förbud bör upptas till prövning senare. Två inspektörer anser tiden för förbud inte mogen, tre inspektörer anser, att strafföreskrifter inte bör finnas i folkskolestadgan, två inspektörer förordar agaförbud på prov under viss tid, och en inspektör menar, att frågan bör utredas, tills enighet nåtts om de åtgärder som skall träda i agans ställe. Slutligen har en inspektör inte behandlat agaproblemet.

Kritik mot disciplinutredningens betänkande.

I fråga om betänkandet framhåller överstyrelsen bl. a. följande.

Utredningen har synbarligen strävat efter att göra en noggrann undersökning av folkskolans disciplinfråga och därmed sammanhängande spörsmål. Det oaktat syns vissa brister vidlåda betänkandet och de slutsatser, till vilka utredningen kommit. Överstyrelsen vill sålunda erinra om att betänkandet inte innehåller någon historik över disciplinproblemet. En överblick över utvecklingen i betraktelsessätt sådana dessa avspeglar sig i tidigare svenska skolstadgor, hade varit värdefull och upplysande.

Medicinska och juridiska synpunkter syns vidare inte ha beaktats i tillräcklig omfattning.

Äsikten att en disciplinreform i största möjliga utsträckning bör bygga på lärarkårens förtroende och åtnjuta dess stöd, vilken kommer till synes i direktiven för utredningen, delas av överstyrelsen. Det är nämligen den enskilde läraren, som närmast ansvarar för ordningen i avdelningen — och måste göra det — och som skall använda de korrekationsmedel, vilka är tillåtna. Och det är mot lärarna och endast mot dem som ett eventuellt agaförbud skulle rikta sig. Som uttryck för önskvärdheten av lärarnas förståelse för de förändringar, vilka här kan komma i fråga, må följande anföras ur folkskolinspektörens i Stockholmstraktens inspektionsområde yttrande över föreliggande betänkande: »Att tvingas avstå från kroppsstraff och behålla uppfattningen av att man ville använda det, utlöser säkerligen inte några för barnet nyttiga reaktioner.»

Ehuru det alltså är obestriddt att man vid en utredning om medlen att komma tillrätta med disciplinproblem bör undersöka lärarkårens inställning, syns det inte lika visst, att skoldisciplinutredningen med sin enkät lyckats klarlägga denna inställning. Här om må följande anföras.

Av lärarna i de undersökta inspektionsområdenas och städernas 8 133 avdelningar har endast 4 258 eller drygt 52 % återsänt ifyllda frågeformulär. Man vet alltså inte med säkerhet något om de övrigas uppfattning, vilket är en brist.

Av diagrammen sid. 33 i betänkandet framgår, dels att aga utdelas oftare i stora än i små avdelningar, dels att lärarnas motstånd mot ett agaförbud ökar, med barnantalet i klassen. Då man inte rimligtvis kan anta, att förhållandet är det rakt motsatta hos de lärare, som inte återsänt frågeformuläret, torde dock diagrammen ge en kvalitativt riktig bild av verkligheten.

Däremot kan den låga svarsprocenten tänkas ha influerat andra resultat. Den för disciplinutredningen centrala frågan (nr 22, sid. 125 i betänkandet), huruvida kroppssaga under nuvarande förhållanden kan undvaras utan avsevärt men för uppfostran och undervisning, har besvarats av 3 775 lärare. Detta antal utgör endast 46 % av de tillfrågade. Man svävar i okunnighet om de övrigas mening. Det torde vara skäl att här erinra om utredningens uttalande (sid. 28 i betänkandet), att man kan »förmoda att en del av dem, som besvarat frågorna, gjort detta av bl. a. den anledningen att de haft mera svårdisciplinerade klasser än de som föredragit att lämna dem obesvarade. I vil-

ken utsträckning detta kan ha förskjutit den allmänna tendensen i svaren är omöjligt att ange, men man bör räkna med det som en kvarstående felkälla». Frågan, huruvida kroppssagan kan undvaras, har av 44 % besvarats med »ja» och av 56 % med »nej». Med hänsyn till utredningens nyss citerade uttalande — vilket enligt överstyrelsens mening har visst fog för sig — är det inte osannolikt, att en förskjutning ägt rum så, att flera lärare i själva verket anser sig kunna undvara kroppssagan, än de angivna procentalen ger vid handen.

Att endast 52 % av de tillfrågade lärarna återsänt ifyllda frågeformulär och att inte samtliga frågor besvarats av alla dem, som insänt formulären, förringar i inte ringa mån lärarenkätens värde.

Kapitlet om straffets funktion ur psykologisk synpunkt är ett lovvärt försök att skapa en teoretisk bas för en disciplindiskussion. Vissa erinringar kan emellertid ställas.

Enligt utredningen har de disciplinära straffen främst en social aspekt. Negativa känslor, som vrede, sorg och misstänksamhet, väcks av straffen. Dessa känslor accentueras vid kroppsstraff av smärta, »men»,

Natur och Kulturs

BILDBAND

»Titt in i äventyrens land»

Text och bilder ur

MIN SKATTKAMMARE

delarna 1, 2, 3, 4 och 5.

Bilderna utgör den röda tråden i en underhållningstimme. Till varje bildrulle hör ett häfte med förklarande text.

Del 1 blev en stor succé, och de övriga bildbanden kommer nu i rask följd.

Delarna 1, 2 och 3 är avsedda för småskolans två första klasser, delarna 3, 4 och 5 för folkskolans 3:e och 4:e klasser.

Pris pr st.: netto för skolor kr. 8: —

Rekvirera nu!

Upplysningar får Ni av

Skolmaterielavdelningen

NATUR och KULTUR Sthlm 6